

Recull de recursos. Núm. 12 Gener 2006

El Mar

El mar ha exercit sempre una gran influència sobre Barcelona: ha modelat el relleu, determina el clima, proveeix de recursos, facilita la comunicació i des de fa més de 2000 anys ha estat un factor primordial en el desenvolupament cultural, econòmic i social. Paradoxalment, podem viure a la ciutat i passejar pels seus carrers sense veure el Mediterrani ni recordar-lo. Aquest recull vol reivindicar la importància del mar i oferir recursos per aproximar-lo al món educatiu.

Us presentem...

Lectures bàsiques

Per començar

Lectures d'aprofundiment

Per qui vulgui saber-ne més

Llibres per a infants i joves

Fins als 16 anys

Vídeos, jocs i material multimèdia

Imatges i paraules

Webs

Guia per a navegants

Materials didàctics

Per a tothom

Activitats i visites

Amb indicació dels nivells educatius

Exemples de com posar-s'hi

Mans a la feina!

☞ ...Lectures bàsiques

Aula verde: revista de educació ambiental. Sevilla: Junta de Andalucía, 1992-.

El núm. 17 tracta el tema de la conservació dels oceans i el núm. 28 està dedicat a la costa.

De Barcelona i l'aigua en 27 mirades. Barcelona: l'Ajuntament, 2006.

En curs d'edició. Es tracten, entre d'altres, temes com la qualitat del nostre litoral, la pesca, el transport per mar i la platja.

OCEANA. **Océanos en peligro** [en línia]. Madrid: Oceana, [2003?] [Consulta: 18 gener 2006]. Disponible a: <http://www.oceana.org/fileadmin/oceana/uploads/europe/reports/oceanos_en_peligro.pdf>.

Informe dels impactes de les activitats humanes sobre els oceans.

Perspectiva ambiental. 2001, núm. 23.: **El litoral.**

Barcelona: Fundació Terra, 1995-.

Monogràfic que dona a conèixer el litoral mediterrani i la problemàtica ambiental a la qual es veu sotmès.

SIMÓ, J. **Aprendre del Prestige.** Barcelona: l'Ajuntament, 2003. 47 p. (Guies d'educació ambiental; 17).

Posant com exemple la catàstrofe del Prestige, analitza les causes i conseqüències dels accidents dels petrolers.

SIMÓ, J. **Les platges i el litoral de Barcelona.**

[Barcelona]: l'Ajuntament, 2005. 51 p. (Guies d'educació ambiental; 24).

Guia multidisciplinària que explica la història de les platges i el litoral, la seva transformació urbanística i la recuperació del front marítim.

(Tots): quaderns d'educació ambiental. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya, 1993-.

Revista electrònica consultable al web www.tots.net.

Hi ha quatre números que trobem d'especial rellevància pel que fa al mar: núm. 10 'Mars i oceans', núm. 15 'Turisme responsable', núm. 17 'Illes' i núm. 41 'Esculls de corall'.

☞ ...Lectures d'aprofundiment

FRAGUPELL, R.M. (coord.). **Turisme sostenible a la Mediterrània: guia per a la gestió local.** [Girona]: Brau, 1998. 156 p.

Llibre amb principis generals, propostes concretes i exemples de gestió turística sostenible.

GARCÍA-ORCOYEN, C. (coord.). **Mediterráneo y medio ambiente.** Almería: Caja Rural Intermediterránea. Cajamar, 2003. 238 p.

Monografia que consta de quatre parts: aspectes institucionals, economia i sostenibilitat, medi ambient i recursos naturals, i annexes.

Qui embruta el mar? Barcelona: Museu Marítim de Barcelona, 2000. 223 p.
Actes de les jornades celebrades a Barcelona el juny de 2000. Es divideix en dos blocs: 'Qui embruta el mar des del mar?' i 'Qui embruta el mar des de Terra?'.

ROS, J. **Vora el mar broix : problemàtica ambiental del litoral mediterrani.** Barcelona: Empúries, 2001. 183 p.
Proposta adreçada a educadors, investigadors, polítics, tècnics de medi ambient... que descriu el sistema biològic del litoral i l'amenaça de les actuacions humanes. També presenta l'estudi de casos concrets.

SEOÁNEZ, M. **Manual de contaminación marina y restauración del litoral : contaminación, accidentes y catástrofes, agresiones a las costas y soluciones: el turismo de costa, la pesca, la ordenación y la gestión del litoral.** Madrid: Mundi-Prensa, 2000. 565 p.

SUREDA, V. (dir.). **El Sistema litoral: un equilibri sostenible?** Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Medi Ambient, 1996. 289 p.
Es presenta una descripció dels ecosistemes i de la dinàmica del litoral, la importància d'una gestió correcta, una anàlisi sobre el desenvolupament socioeconòmic, actuacions i propostes de gestió de les ONG i una descripció geogràfica del litoral català.

TORO, S. de. **Nunca más.** 4a ed. Barcelona: Península, 2003. 126 p.
Selecció d'articles de l'escriptor gallec Suso de Toro sobre l'enfonsament del Prestige.

OBRES DE REFERÈNCIA

MARGALEF, R. (dir.). **Biosfera.** Vol. 10.: **Litorals i oceans.** Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1994.

👉 ...Llibres per a infants i joves

BEAUMONT, E.; FRANCO, C. **El mar: per respondre les preguntes dels nens.** París: Fleurus, 2002.
A partir de 7 anys. Preguntes amb respostes sobre molts aspectes relacionats amb el mar: illes, costes, peixos, pirates, rèptils, pesca, descobridors, navegació, plataformes petroleres, oci i esports, contaminació, etc. A cadascuna de les parts hi ha una notícia increïble com a curiositat.

BRAMWELL, M. **Alerta, océanos: una guía para proteger el mundo en que vivimos.** Madrid: SM, 2001. 60 p.
A partir de 12 anys. Planteja la situació crítica actual dels oceans pel que fa a la biodiversitat, la pesca, la contaminació, el turisme, les catàstrofes, etc.

DELAFOSSE, C.; JEUNESSE, G. **Exploro la platja: de prop.** Barcelona: Cruïlla, 2003. [22] p. (Món meravellós. Exploro ; 3).
A partir de 6 anys. Descripció de la fauna marina, els ecosistemes costaners, l'oceà i les platges.

INGLA, M. (dir.). **L'aigua, del naixement a l'oceà.** 3a ed. Barcelona: Cruïlla, 2000. 49 p.
A partir de 9 anys. Imatges utilitzables a partir de 4 anys. Permet descobrir les característiques i la importància de l'aigua al planeta, per a la vida, i per al desenvolupament humà. Molt atractiu per la qualitat de l'edició i la gran varietat de formes en què es va presentant tota la informació.

PANAFIEU, J.B. de. **A orillas del mar.** Madrid: SM, 2000. [22] p. (Mi mundo; 7).
A partir de 6 anys. Llibre interactiu per descobrir la platja, el litoral i el mar com un medi lúdic i d'alta biodiversitat així com un espai en el qual es duen a terme activitats molt diverses. Hi ha un apartat amb consells ecològics.

RODRI, J. **Marea negra : [cas 'Prestige'] : [història d'una taca].** Barcelona: Grup d'Estudis Pedagògics, 2003. 61 p.
A partir de 10 anys. Crònica il·lustrativa de l'enfonsament del Prestige. Inclou retalls de premsa, fotos i humor gràfic.

👉 ...Vídeos, jocs i material multimèdia

FOLCH, R. **Mediterrània** [Enregistrament vídeo]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Dep. d'Ensenyament, 1991.
Col·lecció de vídeos documentals sobre el medi natural i les activitats humanes a l'àrea Mediterrània. Només alguns dels capítols estan dedicats al mar.

KNIGHT, J. D. **Sea games** [en línia]. Orlando: l'autor, [1998] [Consulta: 18 gener 2006]. Disponible a: <http://www.seasky.org/sea_games.html>.
Jocs d'acció, d'estratègia, de paraules i puzzles.

Planeta azul [Enregistrament vídeo]: **la vida en los océanos.** Una coproducció de BBC/Discovery Channel. [S.l.]: BBC; Discovery Channel, c2002. 5 DVD: 500 min.
Col·lecció molt completa amb imatges impactants sobre la vida als oceans, des de les costes a les fosses abisals.

Planeta fragil: avisos silenciosos desde el océano [Enregistrament vídeo]. Madrid: Metrovideo, 1992. 1 videocasset [VHS]: 55 min.
Tracta el tema de la contaminació dels oceans per causa dels vessaments al mar.

THALASSA [Programa de televisió]. Emès per Televisió de Catalunya.
Programa televisiu de llarga trajectòria centrat en el mar i les activitats humanes vinculades a aquest medi. Cada programa inclou diversos reportatges, tant de fets locals com d'arreu del món.

...Webs

<http://mediambient.gencat.net/aca/ca/inici.jsp>

Plana de l'Agència Catalana de l'Aigua. Recomanem l'apartat dedicat a les aigües litorals, que recull informació general, programes, campanyes, etc.

<http://oceans.greenpeace.org/es/>

Web de Greenpeace amb informació centrada en la defensa dels peixos, aus i mamífers marins.

www.apb.es

Web del Port de Barcelona. Presenta informació logística sobre les instal·lacions i els serveis; informació corporativa, dels serveis i dels tràmits de l'Autoritat Portuària com a entitat gestora i serveis de comerç electrònic per a la Comunitat Logística Portuària.

www.bcn.es/parcsijardins

Parcs i Jardins és l'ens municipal encarregat de planificar, conservar, restaurar, informar, dinamitzar i equipar el patrimoni verd i les platges de Barcelona.

www.elfar.diba.es/cil/portada_portada.htm

Portal del Centre d'Informació del Litoral. Proporciona informació en l'àmbit de la promoció econòmica, social i cultural del litoral de Catalunya.

www.marenostrum.org

Informació molt completa i variada referent a la mar Mediterrània (vida marina, ecologia, pesca, costes, etc.). També inclou articles i informació en anglès.

www.oceana.org

Portal d'Oceana, organització internacional sense ànim de lucre dedicada a la protecció i la recuperació dels oceans de tot el món.

www.plalitoral.net

Web del Pla Estratègic per al Litoral Metropolità. Aquest projecte abasta 27 municipis del litoral de la Regió Metropolitana de Barcelona. Permet tractar problemàtiques d'àmbit territorial i acordar estratègicament el desenvolupament del litoral.

www.wwf.es/mares.php

Apartat sobre mars i oceans del web de WWF/Adena.

...Materials didàctics

FRANQUESA, T. (dir.). *Hàbitat: guia d'activitats per a l'educació ambiental*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació, 1999. 360 p. Infants des de 4 anys, joves i adults. Guia pràctica amb 50 activitats de caire lúdic per a l'àmbit educatiu formal i no formal. Les activitats centrades o relacionades amb el mar són la núm. 20 'Què pesques?', la núm. 27 'Mira on trepitges', la núm. 28 'Un creuer pel Mediterrani', la núm. 31 'Peripècies del vell marí' i la núm. 33 'Marea negra'.

GORDOA, A.; MINA, X. *Un joc amb el mar*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dir. Gral. de Pesca i Afers Marítims, 2004. 32 p. + fulls solts. Primària i ESO. Quadern que dóna a conèixer la vida als mars i que ajuda a adoptar hàbits de pesca respectuosos amb la preservació de la biodiversitat.

Guies de treball pel professorat

El Consorci EL FAR ofereix, a través de la seva pàgina web, www.elfar.diba.es/cil/crpmr/crpmr.htm, les 'Guies de Treball pel professorat', un recurs que recull els materials didàctics de cadascuna de les activitats que formen part del programa educatiu *Entorn al mar*. Recomanem les guies del bloc de medi natural, que fan referència als ecosistemes marins i a la contaminació marina.

Medi Ambient I i II

El Museu Marítim de Barcelona ofereix en préstec uns arxivadors i unes caixes didàctiques. Recomanem especialment els dossiers per a secundària: *Medi Ambient I*, que recull materials sobre ecologia marina i contaminació, i *Medi Ambient II*, que conté materials per tractar el medi marí des del punt de vista de la biologia.

RENOM, P. *Els prats submarins de Posidònia*.

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dep. de Medi Ambient, 2004. 3 vol. + 1 cd-rom.

Primària, ESO i batxillerat. L'obra consta d'un conte i dues guies pedagògiques (quadern del professorat i de l'alumnat).

...Activitats i visites

CEM (Centre d'Estudis del Mar) (Sitges)

Inf. i inscripcions: tel. 938 945 154 fax. 938 110 142
A/e: cem@diba.es

Per a tots els públics. Es poden dur a terme circuits pedagògics per descobrir i conèixer el litoral, i itineraris de divulgació per reflexionar i sensibilitzar sobre la conservació del litoral. Disposen d'exposicions permanents i itinerants.

CRAM (Centre de Recuperació d'Animals Marins) (Premià)

Inf. i inscripcions: tel. 937 524 581 fax. 937 525 710
A/e: info@cram.org

Per a tots els públics. Ofereixen visites guiades fent un recorregut per les seves instal·lacions acabant a la sala d'educació, on s'explica la vida marina de la Mediterrània, i com des del CRAM treballen per ajudar les espècies protegides que hi habiten.

El Centre de la Platja (Barcelona)

Informació: tel. 932 247 571

A/e: parcsijardins@mail.bcn.es

Per a tots els públics. S'oferiran activitats educatives i de participació a partir del mes de juny d'enguany.

El Far. Centre de Treballs del Mar (Barcelona)

Inf. i inscripcions: tel. 932 217 457 fax. 932 215 456
A/e: elfar.pedu@diba.es

Infantil, primària, ESO i ESPO. Del seu programa educatiu *Entorn al mar* en destaquem les activitats relacionades amb el medi natural. De juliol a setembre s'ofereixen activitats per a l'educació no formal.

Escola del Mar (Badalona)

Inf. i inscripcions: tel. 933 843 674 fax. 934 642 562
A/e: escoladelmar@aj-badalona.es

Infantil, primària, ESO, batxillerat, cicles formatius, formació universitària i del professorat. Centre d'educació ambiental amb una oferta educativa molt àmplia: tallers, visites, cursos, jornades, coordinació de projectes, etc.

L'Aquàrium de Barcelona

Inf. i inscripcions: tel. 932 217 474 fax. 932 212 852
A/e: reserva@aquariumbcn.com

Infantil, primària, ESO i ESPO. Ofereixen tot un ventall d'activitats per observar, descobrir i experimentar el món marí, i sensibilitzar sobre la conservació del medi.

Museu Marítim (Barcelona)

Inf. i inscripcions: tel. 933 429 929 fax. 933 187 876

Infantil, primària, ESO i ESPO. Visites, projeccions, tallers... per conèixer la història i les tecnologies de la navegació, la seva relació amb el desenvolupament econòmic i la societat.

...Exemples de com posar-s'hi

Campanya Pezqueñines NO

Campanya de concienciació adreçada a tot el sector econòmic pesquer i als consumidors. Es tracta d'evitar la captura i el consum de peixos que no arriben a les mesures mínimes permeses. És dut a terme pel *Fondo de Regulación y Organización del Mercado de los Productos de la Pesca y Cultivos Marinos* (FROM). A través de diferents actuacions i mitjans s'intenta controlar les captures i les talles (inspeccions, patrullers de control, vigilància en les reserves marines, localització de pesquers via satèl·lit, etc.).

Projecte Coastwatch

Projecte participatiu i de recerca que permet inspeccionar un tram de la costa i aportar dades útils per obtenir informació sobre l'estat del conjunt del litoral. Es duu a terme a diferents països d'Europa i a Catalunya es coordina i s'impulsa des de l'organització ecologista Greenpeace, amb la col·laboració dels centres coordinadors provincials.

Proyecto Fondos Marinos

Iniciativa duta a terme pel Club d'Immersió Biologia per a la defensa i conservació del medi marí. Es rep suport de la *Fundación Biodiversidad* creada pel *Ministerio de Medio Ambiente*. Amb la participació dels aficionats al submarinisme, el projecte tracta de localitzar i recuperar residus del fons marí.

Centre de Recursos Barcelona Sostenible

Carrer Nil Fabra, 20 baixos
08012 Barcelona
Tel. 932 374 743
Fax. 932 370 894
A/e: recursos@mail.bcn.es
Web: www.bcn.es/agenda21/crbs

Ajuntament de Barcelona

Horari:

De dilluns a divendres de 9.30 a 14 h - 16.30 a 20 h
Dissabtes d'11 h a 13.30 h

En conveni amb:

Tel. 934 882 979
A/e: scea@pangea.org
Web: www.pangea.org/scea

Amb la col·laboració de:

Consorci Centre dels Treballs de Mar
Escar, 6-8 08039 Barcelona
Tel. 93 221 74 57 Fax 93 221 54 56

Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Diputació de Barcelona
Autoritat Portuària de Barcelona
Universitat Politècnica de Catalunya
Universitat de Barcelona
Barcelona, fes-te a la mar